

Tervetuloa Eurooppaan, Ukraina!

Enemmistö suomalaisista katsoo
Ukrainan sopivan EU:hun,
vaikka se maksaa paljon

Mikko Laakso
Viestintäpäällikkö, EVA

mikko.laakso@eva.fi
@mikkolaakso
www.eva.fi

- Suomalaisten enemmistö (55 %) arvioi Ukrainan sopivan tulevaisuudessa hyvin EU:n jäseneksi.
- Enemmistö toivottaa Ukrainan tervetulleeksi unioniin siitä huolimatta, että jäsenyyden vaikutuksesta mahdolliseen sotaan EU-maiden ja Venäjän välillä vallitsee suomalaisten keskuudessa suuri epävarmuus.
- Kuusi kymmenestä (59 %) pitää todennäköisenä, että Ukrainan EU-jäsenyys kasvattaa Suomen ja useiden muiden jäsenmaiden maksuosuuksia huomattavasti. Yhtä moni (60 %) pitää todennäköisenä, että Ukrainan jäsenyys tuo EU:n työmarkkinoille uutta liikkuvaa työvoimaa.
- EU-jäsenyyttä hakevien maiden joukosta ainoastaan Ukrainan pyrkimyksille löytyy Suomessa enemmistön tuki.
- Suomalaiset toivottavat myös Islannin, Norjan, Sveitsin ja Ison-Britannian tervetulleeksi Euroopan unioniin.

Euroopan unionin laajeneminen on jälleen noussut unionin agendalle Venäjän aloitettua laajamittaisen hyökkäyksensä Ukrainaan keväällä 2022.¹ EU asettui tukemaan Ukrainaa puolustussodassa Venäjää vastaan, ja Eurooppa-neuvosto myönsi Ukrainalle Euroopan unionin jäsenehdokasmaan aseman kesäkuussa 2022. Kaksi vuotta myöhemmin jäsenyysneuvottelut aloitettiin virallisesti. EU on aloittanut Ukrainan lisäksi jäsenyysneuvottelut viiden muunkin hakijamaan kanssa, mutta suomalaisten mielissä ainoastaan Ukrainan jäsenyyteen suhtaudutaan suopeasti (ks. Kuvio 5, s. 9).

Suomalaisten enemmistö on pysynyt myönteisenä Ukrainan EU-jäsenyydelle sodan alkamisen jälkeen. Nyt 55 prosenttia arvioi Ukrainan sopivan tulevaisuudessa hyvin EU:n jäseneksi (Kuvio 1). Vajaa viidesosa (18 %) ei katso Ukrainan sopivan EU:n jäseneksi.

Suomalaisten asennoituminen Ukrainan EU-jäsenyyteen muuttui kertaheitolla keväällä 2022 Venäjän hyökkäyksen alettua. Samaan aikaan suomalaiset arvioivat uudelleen myös omaa turvallisuustilannettaan ja kääntyivät kannattamaan Nato-jäsenyyttä, joka toteutui reilu vuosi myöhemmin.

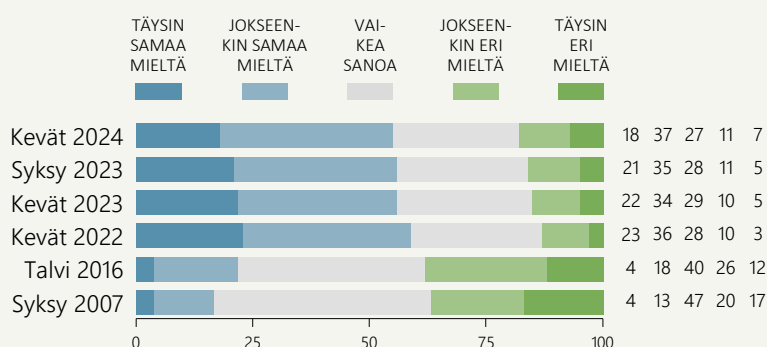
Suomalaisten tuki Ukrainan EU-jäsenyydelle ei ole juurikaan hyökkäyksen edetessä

hävvennyt, mikä osoittaa solidaarisuuden Ukrainan eloonjäämiskamppailua kohtaan olevan pysyvää laatua. Suomalaisten solidaarisuuden taustalla lienevät Ukrainan nykytilanteen selvät samankaltaisuudet Suomen oman historian kanssa. Arvo- ja asennetutkimuksen aiemmat tulokset ovat osoittaneet, että Ukrainan voitto sodassa Venäjää vastaan on suomalaisille tärkeää.²

Myönteisimmin Ukrainan EU-jäsenyyteen suhtautuvat sekä kaikkein iäkkäimmät että nuorimmat ikäluokat (ks. Kuvioliite). Vastavasti opiskelijat ja varsinkin eläkeläiset ovat muita ryhmiä valmiimpia ottamaan Ukrainan EU-jäseneksi. Työssäkäyvien hieman muita varauksellisempi into ottaa Ukraina EU-jäseneksi selittyy todennäköisesti sillä, että nämä ryhmät pohtivat myös jäsenyyden kustannuksia ja siitä mahdollisesti aiheutuvaa lisärasitusta verotukseen.

Eri puolueiden kannattajaryhmistä myönteisimmin Ukrainan EU-jäsenyyteen suhtautuvat RKP:n (81 %), SDP:n (71 %), vihreiden (70 %), vasemmistoliiton (62 %), kokoomuksen (57 %) ja keskustan (53 %) kannattajat. Epäileväisempiä ovat perussuomalaisten (44 %) sekä kristillisdemokraattien (30 %) kannattajat, joskin näissäkin ryhmissä Ukrainan EU-jäsenyyden kannattajia on enemmän kuin vastustajia (Ks. Kuvioliite).

Kuvio 1. "Ukraina sopisi tulevaisuudessa hyvin EU:n jäseneksi" (%)

Jäsenmaksuihin nousupainetta

Vaikka suomalaisten enemmistö katsookin Ukrainan sopivan tulevaisuudessa EU:n jäsenmaaksi, on Ukrainan EU-jäsenyyden seurauksen arviointi vaikeampaa. Osana kevään 2024 Arvo- ja asennetutkimusta kartoitettiin laajemmin, miten suomalaiset arvioivat Ukrainan mahdollisen EU-jäsenyyden vaikutuksia. Vastaajia pyydettiin arvioimaan 16 erilaisen seurauksen todennäköisyyttä, mikäli Ukraina liittyisi EU:hun (Kuvio 2).

Suomalaisten vastauksia leimaa suurehko epävarmuus, sillä kaikissa vaihtoehdoissa epätietoisten osuus on vähintään 29 prosenttia. Sodan lopputulos ja sen kaikki seuraukset ovat vielä hyvin paksun sumuverhon takana. Silti enemmistö suomalaisista tunnistaa kolme kehityskulkua, joita se pitää todennäköisinä.

62 prosenttia suomalaisista arvioi, että Ukrainan EU-jäsenyys johtaisi todennäköisesti Venäjän eristymiseen muusta Euroopasta. Vain kahdeksan prosenttia pitää täl-

laista seurausta epätodennäköisenä ja kolme kymmenestä (30 %) pitää asian arvioimista vaikeana.

Enemmistö (60 %) pitää myös todennäköisenä, että Ukrainan jäsenyys tuo EU:n työmarkkinoille, myös Suomeen, uutta liikkuvaa työvoimaa. Tästä seurauksesta on nähty jo esimakua, kun tilapäistä suojelua Euroopasta hakenneet ukrainalaiset saivat välittömästi myös oikeuden tehdä

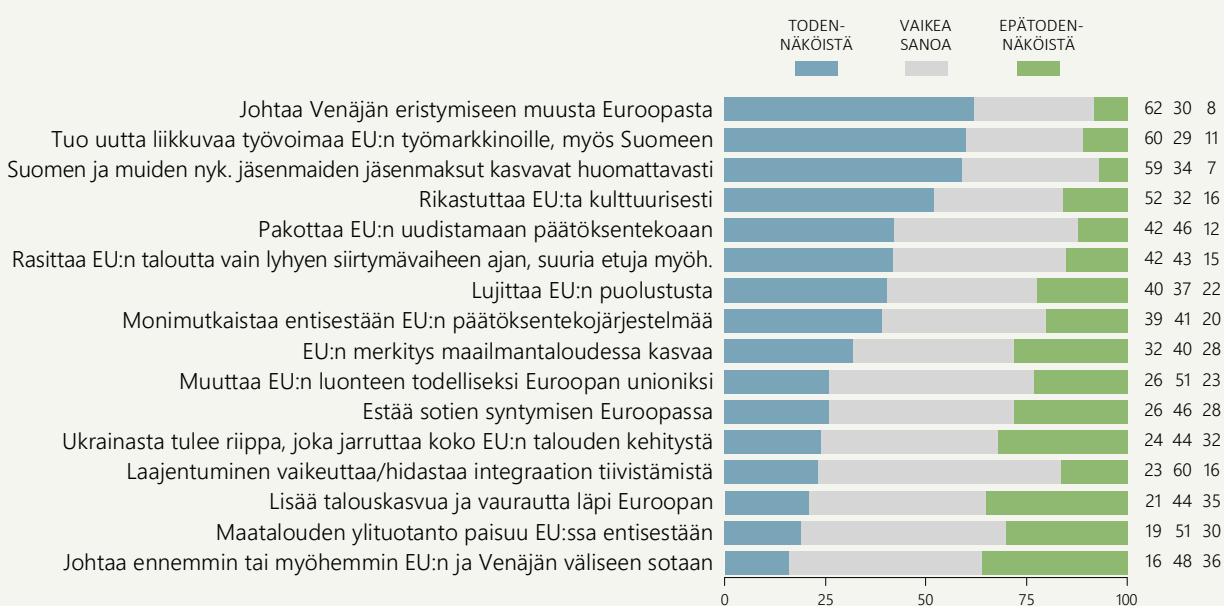
työtä Suomessa. Suomessa oli noin 44 000 tilapäistä suojelua

Työvoimaa tulee lisää Eurooppaan.

saavaa ukrainalaista kesäkuussa 2024.³ Tulorekisterin mukaan Suomessa oli huhtikuussa 2024 noin 7 300 sodan alkamisen jälkeen Suomeen saapunutta ukrainalaista palkansaajaa.⁴

Suomalaisten enemmistö (59 %) pitää myös varsin todennäköisenä, että Ukrainan EU-jäsenyys kasvattaa Suomen ja useiden muiden jäsenmaiden maksuosuuksia huomattavasti. Huoli ei ole vaillo pohjaa, sillä Euroopan unionin monivuotisen rahoituskeh-
yksen kuluista noin 60 prosenttia kohdistuu

Kuvio 2. Jos oletetaan, että Ukrainasta tulee lähivuosina EU:n jäsen, millaisia seurauksia arvioi sillä olevan (%)

maatalous-, alue- ja rakennepolitiikkaan.⁵ On ilmeistä, että sodan runteleman Ukrainan jälleenrakennus, valtava maataloussektori sekä aluekoheesio tarve tekevät siitä unionin runsaimman nettosaajan. Kulut kattavat viime kädessä unionin veronmaksajat.

Vuonna 2022 Suomen nettomaksuosuus unioniin oli 798 miljoonaa euroa eli 144 euroa suomalaista kohden. Aiemmin raportoiduista kevään 2024 Arvo- ja asennetutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että alle viidesosa suomalaisista suhtautuu myönteisesti jäsenmaksujen korotuksiin, eivätkä suomalaiset lämpene muillekaan mahdollisille lisärahoituksen muodoille.⁶

Reilu puolet (52 %) suomalaisista katsoo, että Ukrainan EU-jäsenyys rikastuttaisi todennäköisesti EU:ta kulttuurisesti. Ukrainan eloonjäämiskamppailu on epäilemättä lisännyt kiinnostusta maan omaleimaista kulttuuria kohtaan eurooppalaisen yleisön silmissä. Yhtenä osoituksena tästä Ukraina voitti Eurovision -laulukilpailun vuonna 2022 Euroopan maiden kansalaisten antamien yleisöäänien turvin.

Optimismia ja epävarmuutta

Edellä mainittujen neljän mahdollisen kehityskulun jälkeen suomalaisten arviot tulevasta muuttuvat varsin epävarmoiksi. Se kuvastaa osaltaan, miten suuri hyppy tuntemattomaan sotaa käyvän 38-miljoonaisen väestön maan ottaminen unionin jäseneksi olisi. Osin arvioissa on toiveikkuutta, mutta toisaalta myös pessimismia mahdollisista negatiivisista kehityskuluista.

42 prosenttia suomalaisista pitää todennäköisenä, että Ukrainan jäsenyys pakottaisi EU:n uudistamaan päätöksentekoaan. 46 prosenttia ei osaa ottaa asiaan kantaa. Toisaalta 39 prosenttia suomalaisista pitää todennäköisenä, että Ukrainan jäsenyyden myötä EU:n

päätöksentekojärjestelmä monimutkaistuu entisestään.

Reilu neljäsosa (26 %) pitää todennäköisenä, että Ukrainan EU-jäsenyys muuttaa unionin luonteen todelliseksi Euroopan unioniksi. Lähes yhtä moni (23 %) arvioi tällaisen kehityskulun epätodennäköiseksi. Puolet (51 %) ei osaa ottaa asiaan kantaa. Ukrainan jäsenyyden vaikutus EU:n rakenteisiin osoittautuu kaiken kaikkiaan suomalaisille vaikeaksi asiaksi arvioida. Kaikkein epävarmimpia suomalaiset ovat Ukrainan jäsenyyden vaikutuksista EU:n integraation tiivistymiseen. Vajaa neljännes (23 %) pitää todennäköisenä, että laajentuminen vaikeuttaa tai hidastaa integraation tiivistämistä ja 16 prosenttia pitää tällaista kehitystä epätodennäköisenä. Enemmistö (60 %) ei osaa arvioida asiaa suuntaan tai toiseen.

Lähes yhtä vaikeaksi osoittautuu Ukrainan EU-jäsenyyden vaikutusten arviointi EU:n taloudelliseen kehitykseen. Suomalaiset näkevät jonkin verran talousoptimismia Ukrainan mahdollisessa EU-jäsenyydessä. 42 prosenttia suomalaisista pitää todennäköisenä, että jäsenyys rasittaa EU:n taloutta vain lyhyen siirtymävaiheen ajan, jonka jälkeen jäsenyydestä koituu suuria etuja myöhemmin. Käytännössä yhtä moni (43 %) kuitenkin katsoo, että on vaikea sanoa, koituuko Ukrainan EU-jäsenyydestä suuria etuja myöhemminkään.

Ukrainan mahdollisia talousvaikutuksia EU:hun ei voi arvioida tarkastelematta Ukrainan laajan maataloustuotannon mahdollisia vaikutuksia maatalouspolitiikkaan. Suomalaiset eivät kuitenkaan pelkää ainakaan maatalouden ylituotanto-ongelmien lisääntyvän Ukrainan EU-jäsenyyden myötä. Vain viidenes (19 %) pitää todennäköisenä maatalouden ylituotannon paisumista entisestään EU:ssa. Kolme kymmenestä (30 %) pitää kehityskulkua epätodennäköisenä ja 44 prosenttia ei ota asiaan kantaa.

Suuriin positiivisiin talousvaikutuksiin suomalaiset eivät usko. Vain viidennes (21 %) arvioi, että Ukrainan EU-jäsenyys lisäisi todennäköisesti talouskasvua ja vaurautta läpi Euroopan. Reilu kolmannes (35 %) pitää tätä epätodennäköisenä, mutta 44 prosenttia ei toisaalta osaa ottaa asiaan kantaa.

Kolmasosa (32 %) suomalaisesta pitää todennäköisenä, että Ukrainan jäsenyyden myötä EU:n merkitys maailmantaloudessa kasvaa, kun melkein yhtä suuri osuus (28 %) pitää seurausta epätodennäköisenä. 40 prosenttia suomalaisista pitää seurauksen todennäköisyyden arviointia vaikeana.

Vaikka arvioihin sisältyy paljon epävarmuutta, arviot Ukrainan EU-jäsenyyden talousvaikutuksista kallistuvat enemmän optimismiin kuin pessimismiin. Vain neljäsosa (24 %) arvioi, että Ukrainasta tulisi riippa, joka jarruttaa koko EU:n talouden kehitystä. Kolmasosa (32 %) pitää tällaista kehitystä

epätodennäköisenä, mutta 44 prosenttia ei osaa tehdä arviota.

Neljä kymmenestä (40 %) katsoo, että Ukrainan EU-

jäsenyys lujittaisi todennäköisesti EU:n puolustusta. 37 prosenttia pitää tämän arvioimista vaikeana, ja reilu viidennes (22 %) katsoo EU-puolustuksen lujittumisen olevan epätodennäköistä. Vastausjakauma kielii siitä, että monet suomalaiset ovat vakuuttuneita maan laajasti sotakokemusta kartuttaneiden asevoimien iskukykyvyydestä. Ukraina ei pelännyt tarttua aseisiin ja puolustaa itseään, vaikka todennäköisyydet sotamenestykselle näyttivät heikoilta sodan alkaessa materiaaaliltaan ja joukoiltaan paljon vahvempaa vihollista vastaan.

Suomalaiset ovat myös epävarmoja siitä, estäisikö Ukrainan jäsenyys unionissa sotien syttymisen Euroopassa. Neljäsosa (26 %) arvioi sen todennäköiseksi ja likimain yhtä

suuri joukko (28 %) epätodennäköiseksi 46 prosentin jäädessä vaille kantaa.

Välittömiä pelkoja suomalaisilla ei vaikuta olevan sen suhteen, että Ukrainan EU-jäsenyys johtaisi ennemmin tai myöhemmin sotaan EU:n ja Venäjän välillä. 16 prosenttia arvioi sodan todennäköiseksi, mutta 36 prosenttia pitää sitä epätodennäköisenä. Tulevaisuuden ennakointi on kuitenkin paksun sumun peitossa, sillä lähes puolet (48 %) ei halua tehdä arvioita mahdollisen suursodan todennäköisyydestä.

Suomalaisten periaatteellisesta ja pelotomasta solidaarisuudesta Ukrainaa kohtaan kertoo se, että enemmistö toivottaa Ukrainan tervetulleeksi unioniin (ks. Kuvio 1 edellä) siitä huolimatta, että jäsenyyden vaikutuksesta mahdolliseen sotaan EU:n ja Venäjän välillä vallitsee suomalaisten keskuudessa suuri epävarmuus.

Valmiutta EU:n laajentumiselle

EU:n laajentuminen on noussut laajeminkin unionin agendalle Ukrainassa käydyn sodan ja Venäjän uhan kasvun myötä. EU on aloittanut jäsenyysneuvottelut Ukrainan lisäksi Albanian, Moldovan, Montenegron, Pohjois-Makedonian ja Serbian kanssa. Lisäksi ehdokasmaan asema on myönnetty Bosnia-Hertsegovinalle sekä Georgialle.⁷

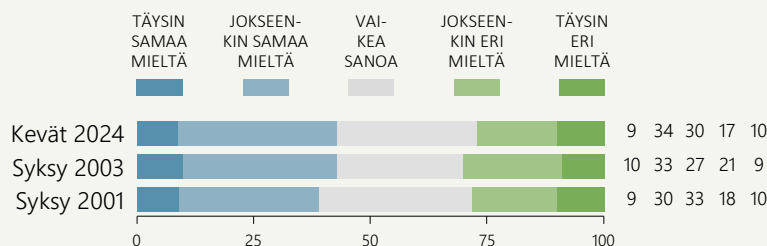
Suomalaiset suhtautuvat verraten myönteisesti EU:n laajentumiseen. 43 prosenttia pitää EU:n laajentumisen toteuttamista uusiin jäsenmaihin poliittisesti ja moraalisesti välttämättömänä, vaikka siitä aiheutuukin kustannuksia (Kuvio 3). Vain reilu neljäsosa (27 %) ei pidä laajentumista välttämättömänä. Kolme kymmenestä (30 %) ei ota asiaan kantaa.

Tuloksen tulkinnassa on otettava huomioon, että väittämän muotoilu on varsin jyrkkä eli vastaajia pyydetään ottamaan kantaa laajentumisen moraaliseen välttämättömyyteen.

Puolustus voi jopa vahvistua.

Kuvio 3. "Vaikka EU:n laajentumisesta* uusiin jäsenmaihiin aiheutuukin kustannuksia, on sen toteuttaminen poliittisesti ja moraalisesti välttämätöntä" (%)

* Vuosina 2001 ja 2003 kysymysmuotona oli: "Vaikka EU:n itälaajentumisesta aiheutuukin kustannuksia, on sen toteuttaminen poliittisesti ja moraalisesti välttämätöntä".

Arviointi koskee EU:n laajenemista ylipäänsä, joten tulokseen vaikuttanee myös se, että suomalaiset ovat valmiimpia hyväksymään EU:n jäseneksi Ukrainan kuin muut hakijamaat (ks. Kuvio 5 jäljempänä).

Kysymys esitettiin Arvo- ja asennetutkimuksessa viimeksi vuonna 2003, jolloin EU-jäsenyydestä neuvottelivat Bulgaria, Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro. Tuolloin Suomessa neuvotteluihin viitattiin yleisesti käsitteellä "EU:n itälaajentuminen". Useimmat jäsenyydestä neuvotelleista maista hyväksyttiin jäseniksi seuraavana vuonna, mutta Bulgarian ja Romanian jäsenyydet lykääntyivät vuoteen 2007.

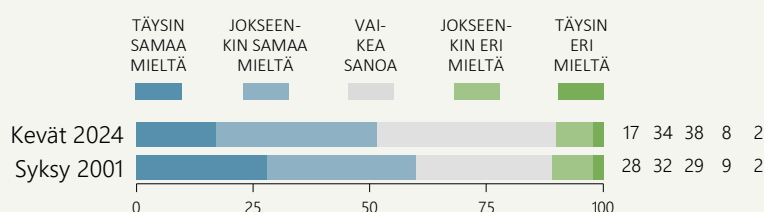
Huomionarvoista on, että erilaisessa tilanteessa ja erilaisten maiden ollessa kyseessä, tasan yhtä suuri osuus suomalaisista piti laajentumista poliittisesti ja moraalisesti yhtä

välttämättömänä kuin nyt. Tämä asenteiden pysyvyys kielii siitä, että suomalaisilla on ymmärrystä niitä maita kohtaan, jotka ovat joutuneet elämään Neuvostoliiton komennon tai sen vaikutuspiirin alla. Samaan aikaan osa suomalaisista epäilee uusien jäsenmaiden valmiutta toimia vielä EU:n puitteissa.

Eri väestöryhmistä ainoastaan perussuomalaisien kannattajien enemmistö (53 %) torjuu EU:n laajentumisen välttämättömyyden (ks. Kuvioliite). Toisaalta lähes kaikissa väestöryhmissä esiintyy jonkin verran varautuneisuutta. Yksi syy varautuneisuuteen piilee huolissa laajentumisen vaikutuksista Suomen EU:lta saamiin tukiin.

Puolet (51 %) suomalaisista vaatiikin Suomen saamien tukien säilyvän entisellään EU:n tulevien laajentumisten jälkeen, vaikka se johtaisi EU:n budjetin kasvuun (Kuvio 4). Vain joka kymmenes (10 %) on eri mieltä väit-

Kuvio 4. "EU:n tulevien laajentumisten* jälkeen Suomen saamat tuet on säilytettävä entisellään, vaikka se johtaisi EU:n budjetin kasvuun" (%)

* Kysymysmuoto vuonna 2001: "EU:n itälaajentumisen jälkeen...".

tämän kanssa. Verraten suuri osuus (38 %) ei ota asiaan kantaa.

Euroopan unionin budjetista noin 60 prosenttia koostuu alue-, koheesio- ja maataloustuista. Suomelle maksetuista alue- ja rakennetuista merkittävä osa kohdistuu Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuille alueille.⁸ Maataloustuet maksetaan suomalaisille maatalousyrittäjille pääosin unionin kautta. Suomalaiset arvostavat tutkitusti kotimaista ruoantuotantoa sekä koko maan pitämistä asutettuna, mikä heijastunee myös siihen, että enemmistö suomalaisista haluaa turvata EU-tuet entisellään.⁹

Verrattuna kahden vuosikymmenen takaisin näkemyksiin vaatimus Suomen saamien tukien säilyttämisestä on vähentynyt hie- man, mutta pääosin näkemykset ovat tässäkin kysymyksessä säilyneet ennallaan.

Pohjoismaat ja Britannia, tervetuloa!

Suomalaiset kallistuvat siis kokonaisuutena selvästi enemmän EU:n laajenemisen hyväksymiselle kuin sen torjumiselle, mutta varauksiakin esiintyy. Osin näkemysten jakaantuminen selittyy sillä, että tietyt maat katsotaan paremmin sopiviksi nykyiseen EU:hun kuin toiset maat.

Liittyäkseen unioniin ehdokasmaiden tulee täyttää niin sanottu Kööpenhaminan kriteeristö: maan tulee olla poliittisesti stabiili ja taata demokratia, oikeusvaltio ja ihmisoikeudet sekä suojella vähemmistöjä. Maan tulee olla toimiva markkinatalous ja kykeneväinen toimimaan markkinaehtoisessa kilpailuympäristössä. Lisäksi jäsenvaltion tulee sitoutua EU:n yhteiseen säännöstöön eli perussopimuksiin, periaatteisiin, unionin tuomioistuinten käytäntöihin sekä lainsäädäntöön, yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä yhteisesti hyväksyttyihin julistuksiin ja päätöslauselmiin.¹⁰

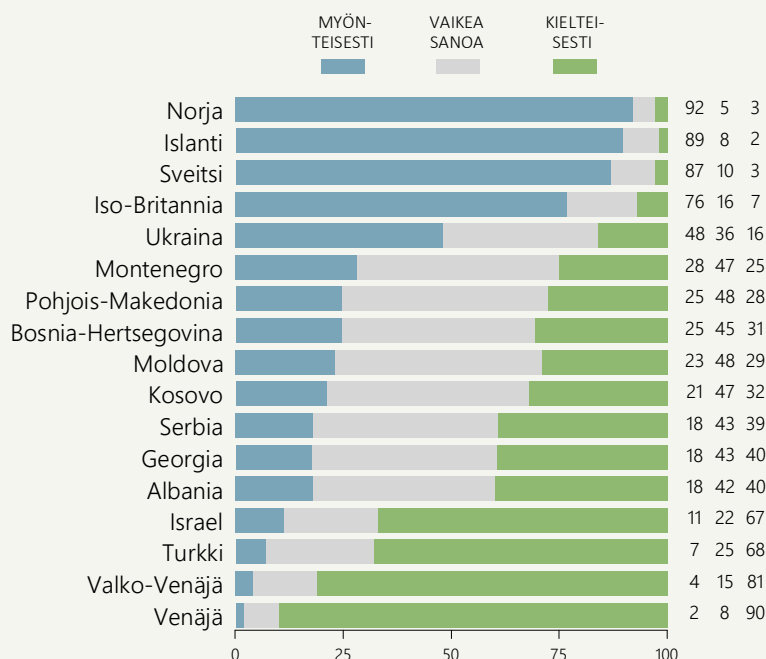
Osana Euroopan unionin laajentumista koskevaa Arvo- ja asennetutkimuksen kokonaisuutta EVA selvitti, että miten suomalaiset suhtautuvat toistaiseksi EU:n ulkopuolelle jääneiden Euroopassa sijaitsevien valtioiden jäsenyyteen unionissa. Suomalaisten vastauksista käy ilmi kolme selkeää maajoukkoa: avosylin mukaan otettavat, epäilyksiä herättävät sekä vastustusta herättävät maat. Näiden ohella Ukraina koetaan erityistapaukseksi, jonka jäsenyyteen suhtaudutaan pääosin myönteisesti (Kuvio 5).

Avosylin suomalaiset ottaisivat EU-jäseniksi Norjan (92 %), Islannin (89 %), Sveitsin (87 %) sekä unionista virallisesti tammi- kuussa 2020 lähteneen Ison-Britannian (76 %). Näitä maita yhdistää toimiva liberaalidemokratia, oikeusvaltio ja kehittynyt markkinatalous. Vastustus näiden maiden EU-jäsenyydelle on erittäin vähäistä. Mainittavaa epäilyä tai pohdintaa kohdistuu ainoastaan Ison-Britannian jäsenyyteen unionissa: 16 prosenttia ei ota asiaan kantaa ja seitsemän prosenttia suhtautuu jäsenyyteen kielteisesti. Tuloksessa heijastunee epäsuositusta brexit-päätöksestä johtuva suomalaisten pieni nurjuus maan uudelleenliittymiseksi unioniin.

Toiseen joukkoon mahdollisia EU-maita kuuluu etupäässä Balkanin ja eteläisemmän Euroopan köyhempiä valtioita, joiden EU-jäsenyyteen suomalaiset suhtautuvat epäillen mutteivät voimakkaan kielteisesti. Nämä valtiot ovat pääosin ehdokasmaita.¹¹ Balkanin maiden Joukkoon lukeutu- jäsenyys epäilyttää. vat Suomen Nato-

liittolainen Montenegro (28 % myönteisiä jäsenyydelle), Pohjois-Makedonia (25 %), Bosnia-Hertsegovina (25 %), Moldova (23 %), Kosovo (21 %), Serbia (18 %), Georgia (18 %) ja Albania (18 %). Suurin vastaajaosuus (42–48 %) kokee vaikeaksi ottaa kantaa näiden maiden EU-jäsenyyteen. Suoranaisten kieltei-

Kuvio 5. Miten suhtautuu siihen, että seuraavista maista tulisi EU:n jäseniä (%)

sesti maiden jäsenyyteen suhtautuu kuitenkin vähemmistö (25–40 %).

Kolmanteen joukkoon kuuluvat maat, joiden EU-jäsenyyteen suomalaisten enemmistö suhtautuu kielteisesti. Näitä ovat Israel, Turkki, Valko-Venäjä, ja Venäjä.

Mukaan on otettu Lähi-idän valtioista Israel, jolla on historiallisesti tiiviit siteet Eurooppaan. Maassa on pääosin toimivat demokratian perinteet, ihmisoikeuksien traditiot maan kansalaisille sekä toimiva markkinatalous. Kymmenesosa (11 %) suhtautuu myönteisesti Israelin EU-jäsenyyteen ja kielteisesti siihen suhtautuu kaksi kolmesta (67 %). Osin kielteinen suhtautuminen selittyy todennäköisesti sillä, että Israel sijaitsee maantieteellisesti Euroopan sijaan Lähi-idässä. Maata rasittaa myös pitkään jatkunut monimutkainen konflikti sitä vastaan taistelevien terroristiryhmittymien ja niitä tukevien valtioiden kanssa. Maata on myös arvosteltu sen käymiin sotiin liittyvistä ihmisoikeusloukkauksista, siirtokunnista miehityksillä

alueilla sekä pääministeri Benjamin Netanjahun hallituksen kovista otteista.

Turkki puolestaan on EU-jäsenyydestä pisimpään neuvotellut maa. Se haki jo vuonna 1987 Euroopan yhteisön jäsenyyttä, ehdokkaaksi se hyväksyttiin vuonna 1999, ja neuvottelut alkoivat vuonna 2005. Ne etenivät kuitenkin hitaasti, ja vuonna 2018 EU päätti jättää neuvottelut Turkin kanssa, koska se on ottanut takapakkia demokratian toimivuudessa, ihmisoikeuksissa ja oikeusvaltiokehityksessä.¹² Suomalaisten kollektiivisessa muistissa on myös Suomen natojäsenyyden ratifioinnin pitkittäminen aina kevääseen 2023 asti. Vain seitsemän prosenttia suomalaisista suhtautuu myönteisesti Turkin EU-jäsenyyteen ja kielteisen kannan ottaa kaksi kolmasosaa (68 %).

Kaikkein vähiten intoa suomalaisilla on toivottava tervetulleeksi Venäjä ja sen liittolainen Valko-Venäjä. Venäjän jäsenyyteen myönteisesti suhtautuvia ei ole käytännössä lainkaan (2 %) ja kielteisesti ajatukseen suhtau-

tuu 90 prosenttia. Valko-Venäjän luvut eivät ole juuri parempia. Neljä prosenttia suhtautuu Valko-Venäjän EU-jäsenyyteen myönteisesti ja 81 prosenttia ottaa kielteisen kannan.

Syyt kielteiseen suhtautumiseen Venäjään ja sen liittolaiseen Valko-Venäjään liittyvät maiden sotilaalliseen hyökkäykseen ja hyökkäyksen avunantoon Ukrainassa, jossa soditaan kolmatta vuotta, seurauksena satoja tuhansia kuolonuhreja ja miljoonia paenneita.

Suomalaisilla on ymmärrystä niitä maita kohtaan, jotka yrittävät suojautua Venäjän aggressioilta, mutta Venäjän suhteen asenteet ovat hyvin synkkiä, kuten aiemmatkin Arvo- ja asennetutkimusten tulokset ovat osoittaneet.¹³

Erityistapaus Ukraina

Ukrainan kohdalla mielipiteiden kirjo maan EU-jäsenyyteen on varovaisen myönteinen: puolet (48 %) suomalaisista suhtautuu myönteisesti maan EU-jäsenyyteen, epävarmojen osuus on 36 prosenttia ja kielteisiä jäsenyydelle on 16 prosenttia suomalaisista.

Laajaa epätietoisten osuutta saattaa selittää epävarmuus sodan lopputulemasta. Huomionarvoista on, että enemmistö arvioi Ukrainan sopivan EU:n jäseneksi tulevaisuudessa (ks. Kuvio 1 edellä), mutta niukasti alle puolet suhtautuu ajatukseen myönteisesti juuri nyt. Osa vastaajista haluaa ilmeisesti katsoa, miten sota ratkeaa, ja tehdä päätöksensä tämän pohjalta.

Ukraina lisäsi EU- ja Nato-jäsenyyden tavoittelun maan perustuslakiin keväällä 2019. Eurooppa-neuvosto myönsi Ukrainalle Euroopan unionin jäsenehdokasmaan aseman 23. kesäkuuta 2022. Kaksi vuotta myöhemmin, 25. kesäkuuta 2024, jäsenyysneuvottelut aloitettiin virallisesti samanaikaisesti Moldovan kanssa.

Syksyllä 2013 alkaneet ja keväällä 2014 yltyneet presidentti Viktor Janukovytsin eroon johtaneet Euromaidan-mielenosoitukset päättyivät siten mielenosoittajien toivomaan lopputulokseen – EU-jäsenyysneuvotteluiden aloittamiseen – yli kymmenen vuotta mielenilmauksien alkamisen jälkeen.

Viitteet

- 1 Karjalainen (2023).
- 2 Haavisto (2023).
- 3 Sisäministeriö (2024).
- 4 VATT (2024).
- 5 Valtiovarainministeriö (2024).
- 6 Kujanpää (2024).
- 7 Euroopan unioni (2024).
- 8 Malinen (2021).
- 9 Haavisto (2022).
- 10 Eurooppa-neuvosto (2024).
- 11 Poikkeuksena on Kosovo, jonka EU katsoo potentiaalisesti ehdokasmaaksi. Ks. Euroopan unioni (2024).
- 12 Euroopan komissio (2024).
- 13 Haavisto (2024).

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 087 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 13.3.–21.3.2024. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiaista väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgrafiikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy). Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

Lähteet

- Euroopan komissio (2024). Türkiye, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye_en?prefLang=fi
- Euroopan unioni (2024). EU:n laajentuminen, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/eu-enlargement_fi
- Eurooppa-neuvosto (2024). EU:n laajentumispolitiikka, <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/enlargement/>
- Haavisto, I. (2022). Suomi on maalainen – Maaseudulla kytee kriisi, jota kaupunkilaiset eivät tunnista, EVA Analyysi No 114, <https://www.eva.fi/blog/2022/10/26/maaseudulla-kytee-kriisi-jota-kaupunkilaiset-eivat-tunnista/>
- Haavisto, I. (2023). Ukrainan asia on meidän – Suomalaiset edellyttävät Venäjän vetäytyvän Ukrainasta, EVA Analyysi No 125, <https://www.eva.fi/blog/2023/11/18/suomalaisten-enemmisto-pitaa-valttamattomana-etta-ukraina-voittaa-sodan/>
- Haavisto, I. (2024). Hyvät pahat ja rumat – Näin suomalaiset ajattelevat Yhdysvalloista, Venäjästä ja Kiinasta, EVA Analyysi No 128, <https://www.eva.fi/blog/2024/01/16/hyvät-pahat-ja-rumat-nain-suomalaiset-ajattelevat-yhdysvalloista-venajasta-ja-kiinasta/>
- Karjalainen, T. (2023). EU enlargement in wartime Europe: Three dimensions and scenarios, FIIA Working Paper 136, <https://www.fia.fi/julkaisu/eu-enlargement-in-wartime-europe>
- Kujanpää, E. (2024). Suomalaiset eivät lämpene Euroopan unionin rahoituksen kasvattamiselle – uusi yhteisvelka torjutaan, EVA Artikkel, <https://www.eva.fi/blog/2024/05/28/suomalaiset-eivat-lampene-euroopan-unionin-rahoituksen-kasvattamiselle-uusi-yhteisvelka-torjutaan/>
- Malinen, P. (2021). Suomen EU-ohjelmavarojen jaon ongelmat, Maakuntajohtaja Pentti Malisen blogiarkisto, Kainuun liitto, <https://kainuunliitto.fi/blogi/suomen-eu-ohjelmavarojen-jaon-ongelmat/>
- Sisäministeriö (2024). Tilapäinen suojele sotaa pakeneville ukrainalaisille jatkuu 4.3.2026 asti, Tiedote, <https://intermin.fi/-/tilapainen-suojele-sotaa-pakeneville-ukrainalaisille-jatkuu-4.3.2026-asti>
- VATT (2024). Tilapäisen suojelun piirissä olevat ukrainalaiset Suomessa, Datahuone, <https://datahuonepilotti.fi/kojelauta/>
- Valtiovarainministeriö (2024). EU:n monivuotinen rahoituskehys, <https://vm.fi/eu-n-rahoituskehys>

Elinkeinoelämän valtuuskunta

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä.

EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyysit löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) ISSN 2342-0782 (PDF)